

Feiten en cijfers Blue Deal

Na 3 jaar Blue Deal zijn er zichtbare resultaten en is het duidelijk dat we samen het tij aan het keren zijn. De weg is nog lang, maar de Blue Deal zet ongezien veel investeringsprojecten in gang, met structurele effecten, in gans Vlaanderen. Onderstaande cijfers -die voor het eerst verzameld werden- geven weer wat dit concreet op terrein betekent.

Meer Natte Natuur: 6.000 ha

De Blue Deal investeert ook in **meer natte natuur**. Dankzij de Blue Deal is

- 1430 ha aan extra natte natuur gerealiseerd door gerichte aankoop van gronden en/of inrichtingswerken
- er 3500 ha aan natte natuur gecreëerd door het uitvoeren van projecten die als co-benefit de

vernatting van natuur hebben.

- voorzien om nog 1000 ha aan natte natuur bijkomend te realiseren.

In totaal zet de Blue Deal in op het creëren of herstellen van bijna 6000 ha aan natte natuur van het Duinencomplex in Adinkerke tot de Vallei van de Zwarte Beek in Limburg.

Dankzij deze investeringen kan er meer water in de bodem insijpelen en houdt de ondergrond dit water ook langer vast. Door gebieden te vernatten herstellen we de natuurlijke sponsfunctie en vullen we de watervoorraad aan. Zo is er ook voor de natuur meer water beschikbaar.

Opnieuw natuurlijk inrichten van 88 km waterlopen

Dankzij de Blue Deal is

- nagenoeg **20 kilometer aan waterlopen opnieuw natuurlijk ingericht**.
- voorzien om **bijkomend nog minstens 68 kilometer aan waterlopen** aan te passen.

Maatregelen zoals het opnieuw open maken van waterlopen, het terug laten meanderen, het natuurvriendelijk inrichten van oevers en het ruimen van slib en sedimenten, zorgen ervoor dat water minder snel afgevoerd wordt. Zo houden we het water langer vast en herstellen we de sponsfunctie van de oeverzones.

Ontharding en infiltratie: **113 ha** of 1.130.000 m²

Dankzij de Blue Deal is

- bijna **11 hectare verharde oppervlakte onthard en/of meer infiltrerend ingericht.**
- nog **minstens 102 ha verharde oppervlakte dat zal verdwijnen om beter kunnen infiltreren in de ondergrond.**

Dit gaat om maatregelen zoals ontharding en de aanleg van infiltratiepoelen, wadi's en infiltratiestroken, in combinatie met een aangepaste beplanting. Door die maatregelen kan **er meer regenwater infiltreren** en in de ondergrond vastgehouden worden. Zo herstellen we de sponsfunctie en vullen we de grondwatervoorraad aan.

Dit is enkel de ontharding dat direct gerelateerd aan door de Blue Deal gefinancierde projecten. De totale oppervlakte verharding in Vlaanderen lijkt in 2021 eindelijk te zijn gestabiliseerd. Net zoals in 2020 was ook in 2021 15,3% van de Vlaamse gronden afgedekt of verhard door vooral gebouwen, wegen en parkeerterreinen. Tot 2020 nam het verhardingspercentage jaar na jaar toe, maar dat lijkt in 2021 te zijn gestopt. In 2021 was 207.400 hectare verhard, in 2020 was het zelfs nog iets meer met 207.780ha. Op basis van de voorlopige cijfers voor 2022 zou in 2022 het verhardingspercentage verder lichtjes dalen.

Landbouw – **meer dan 560 stuwtejes en peilbeheer**

Dankzij de Blue Deal worden in landbouwgebieden heel wat maatregelen uitgevoerd om meer water te bufferen en vast te houden zodat er meer water beschikbaar is in droge perioden. Dankzij de Blue Deal

- zijn er reeds 48 stuwtejes geplaatst.
- zullen in de toekomst nog 516 stuwtejes bijkomend aangelegd worden.

In totaal stimuleert de Blue Deal de realisatie van **meer dan 560 extra stuwtejes** in samenwerking met landbouwers. Om weilanden te vernatten zijn ook reeds **14 pompen geplaatst** en zijn er nog 2 bijkomend voorzien. Zo worden deze weiden meer aantrekkelijk voor weidevogels.

Regenwater opvangen en hergebruiken: **4 tot 8 miljard liter**

Met ondersteuning van de Blue Deal investeren heel wat bedrijven in extra opvangcapaciteit voor regenwater. Ook gemeenten, landbouwers en andere lokale actoren doen inspanningen om regenwater of andere minder hoogwaardige waterbronnen zoals werfwater op te vangen

zodat dit lokaal kan gebruikt worden. Dankzij de Blue Deal

- wordt een **bijkomend volume van ca 1,1 miljard liter of 425 olympische zwembaden ter beschikking gesteld voor de opvang van alternatieve waterbronnen.**

- kan – op basis van inschattingen en berekeningen – jaarlijks tussen de **4 en 8 miljard liter regenwater bijkomend ingezet worden** voor toepassingen die daarvoor geschikt zijn.

Dankzij deze investeringen besparen we op het gebruik van meer hoogwaardige waterbronnen, zoals leidingwater, grondwater en zijn we minder afhankelijk van oppervlaktewater.

Gezuiverd afvalwater hergebruiken: **23,8 miljard liter of 9.500 Olympische zwembaden**

De Blue Deal ondersteunt investeringen voor meer circulair watergebruik. Zowel grotere bedrijven – waaronder ook de drinkwaterbedrijven en Aquafin – als kmo's zetten hierop in. Bedrijfsafvalwater en afvalwater van openbare waterzuiveringsinstallaties wordt

hierbij verder gezuiverd tot de gewenste kwaliteit zodat dit kan gebruikt worden als proces- of koelwater in bedrijven of als drinkwater. Dankzij de Blue Deal zal hierdoor op jaarbasis minstens **23,8 miljard liter of 9526 olympische zwembaden aan afvalwater hergebruikt worden.**

Dankzij deze investeringen kunnen we droogteperiodes beter overbruggen.

Lekverliezen drinkwater terugdringen: **9,4 miljard liter of 3.780 Olympische zwembaden**

Aquaflanders laat weten dat de jaarlijkse hoeveelheid lekverliezen bij de drinkwatermaatschappijen met 9,4 miljard liter of 14% gedaald is in twee jaar tijd. Dat blijkt uit de nieuwste cijfers voor het jaar 2022. Dat zijn omgerekend 3.780 olympische zwembaden per

jaar of 25 miljoen liter water per dag.

Het waterdicht maken van lekke rioleringen zorgt ervoor dat er minder grondwater verloren gaat. Dankzij de Blue Deal laten we **jaarlijks een volume van 200.000 liter of 200 m³ grondwater niet meer insijpelen in de riolering.**

Meer dan **een half miljard euro Blue Deal investeringen**

Hoewel de initiële goedkeuring van de Blue Deal binnen de Vlaamse regering gepaard ging met slechts 75 miljoen euro financiële middelen, is minister Demir er telkens weer in geslaagd om het budget te doen toenemen gezien de noodzaak.

Zelf beschikte ze, exclusief de middelen onder ministers Peeters, Brouns, Crevits, Somers, over 343 miljoen euro om in deze bestuursperiode te investeren in de Blue Deal. Tijdens de

begrotingsbesprekingen eind 2022 kwam daar via het Klimaatadaptatieplan en de Stroomgebiedbeheerplannen maar liefst 200 miljoen euro bij voor 2023 en 2024. In totaal is er dus **meer dan een half miljard euro gemobiliseerd voor de Blue Deal**. Voor een dergelijk nieuw beleidsplan is dat behoorlijk ongezien.

Strategisch plan drinkwaterbevoorrading: 1 miljard euro extra

Samen met de Blue Deal werden ook de drinkwaterbedrijven aangemaand tot zware investeringen. De Vlaamse regering keurde gelijktijdig de door hen voorgestelde strategische plan waterbevoorrading goed in juli 2020. Met

het investeringsplan investeren ze **1 miljard euro extra om de drinkwatermaatschappijen in staat te stellen tot 100 miljoen liter water per dag extra te kunnen leveren**.

Innovatie krijgt hierin een belangrijke rol. Zo is er een planologisch initiatief lopende om een **extra drinkwaterbuffer** te realiseren in de Zwaikom van Ranst, ten behoeve van Water-Link, maar ook wordt er ingezet op alternatieve waterbronnen. De watermaatschappijen Aquaduin, Farys en De Watergroep bouwden in Nieuwpoort een **nieuwe ontziltingsinstallatie** die – anders dan de meeste al bestaande systemen – kraantjeswater kan produceren uit zowel zoet water, brak water (een mengeling van zout en zoet water) als zeewater. Zeewater ontzilten is vandaag nog steeds het lastigste proces en via deze investeringen hopen ze een extra bron te vinden voor de drinkwaterbevoorrading in West-Vlaanderen.

Crisisbeheersing: reactief afwegingskader droogte

Samen met professor Patrick Willems werd een afwegingskader voor tijden van acute droogte opgesteld. Daarmee kunnen beslissers knopen doorhakken bij het bepalen van wie voorrang krijgt bij watergebruik. **Het instrument moet het**

beter mogelijk maken om voorzorgsmaatregelen en prioritair watergebruik te bepalen. Er worden voor twee droogteniveaus maatregelen aangegeven: fase 1 van alarm in verband met dreigende waterschaarste en fase 2 van crisis vanwege effectieve waterschaarste. Deze niveaus worden bepaald per regio of per bekken van een waterloop. Het doel is de kans op waterschaarste en de sociaaleconomische en ecologische gevolgen ervan te beperken.

Voor de Blue Deal was van dergelijk kader geen sprake en werd zonder duidelijk richtinggevend kader gewoon 'zijn plan getrokken' op het terrein.

Lange termijn: Blue Deal decreet, planologische neutraliteit en grootste decretale bescherming open ruimte ooit: 10.000ha WUG

Regelgevend werden verschillende initiatieven genomen om ook op de lange termijn te zorgen voor de bescherming van de open ruimte en dus

het garanderen van infiltratie van water in onze bodems.

Het Vlaams Parlement gaf Vlaams minister van Omgeving Zuhair Demir groen licht voor het **decreet voor de bescherming van woonuitbreidingsgebieden**. Dat moet meer dan 10.000 ha woonreservegebieden in Vlaanderen tot minstens 2040 beschermen tegen ondoordachte aansnijding van de open ruimte. Het gaat om de grootste decretale bescherming van de open ruimte ooit en een stevige boost voor de bouwshift en het voorkomen van extra verharding.

Met een nieuw decreet voerde Demir voor elke stad of gemeente in Vlaanderen de verplichting tot planologische compensatie in. Dat wil zeggen dat gemeenten, provincies of Vlaanderen netto geen enkele toename mogen realiseren van harde bestemmingen. Als ze een ruimtelijke uitvoeringsplan willen maken voor extra woon- of industriegebied, zullen ze tegelijk minstens evenveel niet-gerealiseerde slecht gelegen of overbodige harde bestemmingen moeten omzetten in bos, natuur of landbouwgebied. Daarmee verankert ze het principe van 0ha extra ruimte-inname op planologisch vlak. De concrete toepassing van het compensatieprincipe gebeurt tijdens het planningsproces.

- Sinds 2020 komt er ook steeds meer open ruimte bij als gevolg van verschillende ruimtelijke initiatieven die de bouwshift in de praktijk brengen. Netto verdwenen er meer harde bestemmingen in ruil voor open ruimte bestemmingen. 86,7% daarvan is een gevolg van Vlaamse initiatieven. Sinds 2019-2020 heeft Vlaanderen openruimte gevrijwaard en bijgemaakt ten nadele van harde bestemmingen zoals industrie, wonen, recreatie,... Netto kwamen er zo ongeveer 1.600 ha open ruimte bestemmingen bij. De laatste jaren is ook bij enkele lokale besturen een positieve tendens te zien.

Tot slot zorgde Demir voor de structurele verankering van de Blue Deal in een Blue Deal decreet, waarmee ze wil zorgen voor continuïteit in de aanpak van droogte en waterschaarste. Het decreet verplicht elke toekomstige Vlaamse Regering om binnen een jaar na haar aantreden een Blue Deal met concrete investeringen op te maken. Zo bloedt de Blue Deal niet dood na één legislatuur. Dat zou een historische vergissing zijn. Elke volgende Vlaamse regering zal zo niet alleen doelstellingen moeten vastleggen, maar ook de financiering van concrete maatregelen.

Andere regelgevende initiatieven:

- **Wie vanaf 2023 bouwt, grondig verbouwt of werken uitvoert aan de afval- en regenwatervoorzieningen zal meer regenwater moeten kunnen opvangen op zijn of haar terrein.** Bovendien wordt de nieuwe regelgeving ook uitgebreid naar het

openbaar domein en overheden. Dat is het gevolg van een nieuwe hemelwaterverordening in uitvoering van de Blue Deal.

- **Bij nieuwbouwwoningen moest regenwater dat op je dak valt al worden opvangen in een hemelwaterput en nuttig worden hergebruikt (om het toilet door te spoelen of voor de wasmachine bijvoorbeeld).** Op basis van het gewijzigde klimaat worden de volumes van die regenwaterputten nu opgetrokken. Daarbij staat het volume van de hemelwaterput in verhouding tot de dakoppervlakte.
 - Vroeger was een put van 5.000 liter verplicht, ongeacht de grootte van het dak. Nu zullen gebouwen met een dak groter dan 80 m² een put van minstens 7.500 liter moeten steken, terwijl daken van meer dan 120 m² een put van 10.000 liter zullen moeten voorzien. De hemelwaterputten worden ook verplicht bij gebouwen die grondig worden verbouwd of waar aan de afval- of regenwatervoorzieningen wordt gewerkt. Dat was voorheen niet het geval. De regering liet zich voor de nieuwe hemelwaterverordening onder meer adviseren door hydroloog Patrick Willems (KU Leuven).
- **Bijkomende verharding van het openbaar domein** kan in de toekomst alleen maar als er voldoende infiltratie- en buffervolume voorzien wordt.
- **Bouwwerven veroorzaakten nog te vaak onnodig een daling van het grondwaterpeil en lieten nog te veel water rechtstreeks wegvloeien in de riolering, ook als er alternatieven voor handen zijn.** Ondanks initiatieven van de bouwsector en de lokale regels van verschillende gemeentebesturen, wordt nog te veel werfwater verspild. Daarom greep de Vlaamse regering in door haar milieuwetgeving te verstrengen.
 - Lozen van water in de riolering werd onder meer verboden wanneer er een oppervlaktewater of hemelwaterafvoer is binnen 200 meter van de werf.
 - Minimale onttrekking, waterinfiltratie én -hergebruik wordt grotendeels de regel bij bemalingen. Daarmee wordt een van de regelgevende Blue Deal ingrepen in de praktijk gebracht.
 - Vlaanderen gaat lokale besturen ook opleiden en informeren over de handhaving ervan.
- **Met een actieplan tegen illegale boorbedrijven verhoogde Demir de strijd tegen boorbedrijven die illegaal grondwaterboringen uitvoeren,** vaak om erg grote hoeveelheden grondwater onvergund te onttrekken zonder rekening te houden met de gevolgen voor de omgeving.
 - 67 bedrijven werden al minstens éénmaal gecontroleerd. Boorbedrijven werden verplicht voorafmeldingen te doen voorafgaand aan een boring. Het blijft nog steeds de bedoeling om alle 141 erkende boorbedrijven tegen 2024 gecontroleerd en doorgelicht te hebben.
 - Er werd een meldpunt illegale activiteiten opgericht waar tot nu toe 53 unieke meldingen ontvangen werden: 19 meldingen werden behandeld door afdeling Handhaving, 18 werden doorgespeeld aan lokale toezichthouders. In totaal werden 7 PV's en 6 aanmaningen verstuurd.
 - De boetebedragen werden algemeen met 20% verhoogd sinds juni 2022, met een bijkomende verdubbeling van de boete voor het bestaan van een aftappunt vóór de debietmeter. De bedragen voor het uitvoeren van boringen

zonder de nodige erkenning, dan wel het schenden van de VLAREM-gebruikseisen als erkend boorbedrijf werden significant verhoogd sinds april 2021.

- Demir startte een onderzoek naar de uitrusting van boortoestellen met GPS-tracking. De studie werd eind vorig jaar afgerond. Op basis van de resultaten zal er binnenkort een ministerieel besluit worden opgemaakt met als doel dat de boortoestellen hiermee uitgerust zijn uiterlijk in 2025.

Andere sensibiliserende initiatieven

- Tegels of beton inruilen voor groen of waterdoorlatend materiaal is een belangrijke manier om de gevolgen van de klimaatverandering tegen te gaan en ruimte te creëren voor water. Om nog meer lokale besturen enthousiast te maken sloeg Vlaams minister van Omgeving Zuhair Demir de handen in elkaar vzw Breekijzer, die het sensibiliserende **Vlaams Kampioenschap Tegelwippen** gaat organiseren in 2023. Demir daagt met het initiatief burgemeesters van Vlaanderen uit om zich van hun groenste kant te laten zien. Het kampioenschap vindt plaats van 31 maart 2023 tot en met 31 oktober 2023. Actrice Tine Embrechts en presentator Bartel Van Riet zijn ambassadeurs van de campagne.
- **Het online instrument 'groenblauwpeil'**, waarmee gezinnen de klimaatbestendigheid van hun perceel kunnen meten, werd door Demir in het leven geroepen in samenwerking met Departement Omgeving, bouwfederatie Embuild en VLARIO (kenniscentrum voor beheer afvalwater). Het groenblauwpeil geeft aanbevelingen om gebouwen, parkeerplaatsen, infrastructuur en bijhorende (openbare) ruimte klimaatbestendig te maken. Sinds de lancering in 2021 hebben meer dan 62.000 Vlamingen www.groenblauwpeil.be geraadpleegd. Van bijna 30.000 woningen en tuinen werd het groenblauwpeil berekend. Sinds begin 2023 kunnen ook overheden en professionelen uit de bouw-en tuinsector gebruik maken van deze tool voor hun projecten.

